

Kā kļūt par morālu kropli?

T.Šišova

Pēdējā laikā psihologiem aizvien biežāk nākas saskarties ar ārkārtīgi izkropļotu pirmskolas vecuma bērnu uzvedību. No vienas puses - neparasta noslēgšanās sevī, neattīstīta valoda. No otras puses – liela agresivitāte un kaut kāds mežonīgs, visas robežas pārkāpjošs demonstratīvisms. Šāds bērns kautrējas atbildēt uz elementāru jautājumu, tajā pat laikā nebaidoties ākstīties svešu cilvēku klātbūtnē, rāpot zem galda, nereti rādot nepieklājīgus žestus. Vārdu sakot, uzvedās absolūti neadekvāti. Sliktas uzvedības modeļi viņu pievelk kā magnēts, kaut arī viņš neko tamlīdzīgu mājās neredz, un, protams, tūkstošiem reižu no radniekiem ir dzirdējis, ka tā uzvesties nedrīkst. Jau četros-piecos gados šādiem bērniem patīk „bojeviki” un viņi atsakās skatīties mūsu pašu multfilmās un pasakas sakot, ka viņiem ir neinteresanti. Bet pēc nodarbībām ar psihologu kļūst skaidrs, ka vaina slēpjas citur. Vienkārši mūsu multfilmu saturs izslīdēja no viņu saprašanas, tāpēc arī bija neinteresanti. Tad, kad bērna atpalcība kompensējas, viņš pārslēdzas uz mūsu pašu multfilmām un skatās tās ar interesi. Pie tam, kas ir pavisam dīvaini! – šādi bērni, pirmkārt, ir psihiski normāli, bet, otrkārt, bieži vien aug nodrošinātās ģimenēs, kurās viņiem ir viss: gan rotaļlietas, gan attīstošas spēles un grāmatas. Viņus ved uz dažādām bērnu studijām, pat aicina pedagogus uz mājām. Taču ir viena nianse. Praktiski visi viņi no mazotnes ir aizrauti ar datorspēlēm un televizoru. Kur tad ir problēma? Varbūt mazuļi kļuvuši par kāda sociālā eksperimenta upuriem? Ja jā, tad kāda? Mēs palūdzām izskaidrot situāciju ИСЭПИИ РАН (Krievijas zinātņu akadēmijas iedzīvotājusociālo un ekonomisko problēmu institūts) Komunikatīvo pētījumu centra vadītājam, socioloģisko zinātņu kandidātei **NATĀLIJAI MARKOVAI**, kura pēdējos gados nodarbojas ar visādu ИСЭПИИ РАН masu informāciju līdzekļu iedarbību uz bērniem un pusaudžiem pētīšanu.

Jums ir pilnīga taisnība, kad jūs runājat par plaša mēroga sociālu eksperimentu, par kura upuriem kļūst bērni. Kaut arī jēdziens „eksperiments” paredz kaut kādu rezultāta neparedzamību, dotajā situācijā rezultāts jau ir paredzams. Mūsdienu masu informācijas līdzekļu ietekme speciālistam ir acīm redzama. Mūsdienu rietumu māksla maina, deformē bērna psihi. Pirmkārt runa iet par multfilmām un datorspēlēm. Ārkārtīgi spēcīgi ietekmējot bērnu fantāziju, tās dot jaunas nostādnes un uzvedības modeļus. Aplūkosim atsevišķi katru no augstākminētajām uzvedības novirzēm. Sāksim ar agresiju. Atcerēsimies „Pokemonus”. Kāda tur ir galvenā darbība? Dīvainas būtnes ar kopīgu nosaukumu „pokemoni”..., kas angļu valodā nozīmē „kabatas briesmoņi” - pocket monster...

Pilnīgi pareizi, bet mēs tagad neapspriedīsim jautājumu, patīk tie mums estētiski vai nepatīk, būtība slēpjas citur. Šie radījumi viens otru aprij, tiecās nogalināt. Acīmredzama līdzība ar jauno asiņaino izpriecu – gaiļu un suņu cīņām, kas patlaban pārdzīvo atmodu. Vērojot dzīvnieku cīņu uz dzīvību un nāvi, ļaujot izbaudīt baudu no slepkavības, pieaugušais pārkāpj cilvēcei robežas. Un ko pārdzīvo bērns skatoties multfilmu? Dabīgi, ka viņš identificē sevi ar varoņiem. Tādi ir mākslas produkta uztveršanas likumi. Identificējot sevi ar būtni, kura veiksmīgi sakauj citas būtnes, bērns pakāpeniski apgūst agresīvas uzvedības modeļus, kas tiek apbalvoti ar uzvaras garšu. Viņa psihē it kā izstrādājas savdabīga agresivitātes stiga, kuru minot ikdienā, viņa jūtas jau staigā savu ierasto ceļu.

- Bet visās multfilmās notiek cīņa starp labo un ļauno. Drosminieki uzvar pūķus, Ivans ķēniņdēls Zmeju Goriniču. Vai pastāv kāda atšķirība starp tradicionālajām pasaku multfilmām un jaunās paaudzes rietumu multfilmām?

- Protams, ka pastāv. Kāpēc notiek fiksācija uz agresiju? Diemžēl katrā cilvēkā slēptā veidā eksistē sadomazohisma komplekss, un mūsdienu rietumu multfilmas to izmanto, liekot bērnam izjust baudu brīdī, kad multfilmas varonis kādam nodara pāri. Tas prasmīgi tiek stimulēts ar audio un video palīdzību. Tamlīdzīgu ainu daudzkārtēja atkārtošana izraisa bērnos uzmanības fiksāciju uz agresiju, veicinot atbilstošas uzvedības modeļu veidošanos. Katarse, personības maiņa, kuru ir iecerējis mākslinieks, notiek tieši tajā brīdī, kad darba varoņi (piemēram, pokemoni) IZNĪCINA pretiniekus.

- Vai es Jūs pareizi saprotu, ka tradicionālajās multfilmās slepkavības netika izbaudītas niansēs? Un vispār maziem bērniem centās nerādīt tamlīdzīgas ainas?

- Pilnīgi pareizi. Labākai uzskatāmībai iedomāsimies, kā vajadzētu izskatīties Ivana ķēniņdēla uzvarai pār Zmeju Goriniču „pokemonu garā”. „Nocirta Ivans Zmejām vienu galvu un paurķējās tajā ar nazīti. Iebāza pirkstus, asinis siltas... Uzsmērēja sev tās uz sejas. Sāka tecēt karstas asinis... Un Ivans smejas, dzer asinis glāzēm, iegūstot spēku no čūskas asinīm...” Un tālāk tādā pašā garā. Sadisma iecelšana estētisma kategorijā dod pavisam noteiktu ietekmi uz lasītāju vai skatītāju psihi.

- Bet citās jaunākajās rietumu multfilmās tas ir?

- Diemžēl ir.

- Un „Tomā un Džerijā”?

- Ir, bet ne tādā pakāpē. „Toms un Džerijs” ir veca multfilma, tā kā tās autori līdz šādai izsmalcinātībai vēl nebija nonākuši. Bet „Pokemonos” darbs gāja pēc jaunākajām tehnoloģijām...

- Tagad par citām novirzēm. Bērni no vienas puses ir ārkārtīgi kautrīgi, bet no otras uzvedas mežonīgi.

- Jā, reizēm viņu izrādīšanās robežojas ar neprātu.

Nabadziņi vienkārši atkārtā to, ko redz uz ekrāna, kas arī ir identificēšanas sekas.

- Bet vai tad multfilmu varoņi ir kautrīgi?

- Nē, tā ir bērna daba. Jūs taču paši ziniet, ka daudzi bērni pēc savas dabas ir kautrīgi.

- Bet, tā kā multfilmu varoņi uzvedas demonstratīvi, lai viņiem līdzinātos, bērnam nākas sev pārkāpt, un tāpēc viņi uzvedas divējādi?

- Spriežot pēc visa, jā. Jebkurā gadījumā, jau sen ir zināms fakts, ka tie uzvedības modeļi, kurus demonstrē apburošie ekrānu varoņi, skatītājiem (īpaši jaunajiem) ir ārkārtīgi pievilcīgi. Un ja normas pārkāpjoša uzvedība ekrānos nekādi netiek sodīta un pat nosodīta, pastāv ļoti augsta iespējamība, ka daudzi bērni un pusaudži to atdarinās. Jau 20 gadsimta 70-jos gados slavens amerikāņu psihologs Alberts Bandura parādīja to savā darbā „Sociālās iemācīšanas teorija”. Viņš runāja par to, ka pat viens vienīgs televīzijas uzvedības modelis spēj kļūt par atdarināšanas priekšmetu miljoniem! Kas vairākkārtīgi ir apstiprināts ar eksperimentiem, un arī mūsdienu dzīves ikdienas pieredzē.

- Lūdzu, dodiet multfilmu demonstratīvātes veicināšanas piemēru.

Var ņemt kaut vai „Teletūbijus”. Jūs, laikam ziniet, ka katra sērija tiek veidota kā pamācošs stāsts, kuram teorētiski ir jābūt labam mazuļiem, tajā skaitā arī zīdaiņiem, tā kā vecums, kuram paredzēts seriāls ir no sešu mēnešu līdz četrus gadus vecumam. Izpētīsim, kā autori izskaidro vārdu „rotājums”.

No sākuma rotājums ir ar lentīti apsiets pušķītis, kas parādās uz egles. „Rotājums,” saka diktors. Tad mēs redzam, ka pušķītis ir aizsprauts aiz jostas vienam no teletūbijiem. „Rotājums,” atkārto diktors, un pēkšņi...pušķis ar lentu atrodas teletūbijam dibenā! Viņš kā sunītis sāk skraidīt pa riņķi, cenšoties to izvilkt, bet pārējie personāži jautri smejas. Saprotiet, kāds uzvedības modelis tiek ieaudzināts mazam bērnam? Rotājums ir tas, ko iesprauž dibenā draugam, un jautrība sit augstu vilni, jo tas ir smieklīgi. Demonstratīvais uzvedības modelis ir pavisam konkrēts un neviens to nenosoda, jo teletūbijus nenopēra, neielika kaktā, un pat nepateica, ka tā uzvesties ir slikti! Tieši otrādi, ir lieliski iespraut draugam kaut ko dibenā un smieties par viņu.

Pie viena atzīmēšu, ka te tiek atcelts viens nopietns tabū. Pat hiper demonstratīviem bērniem agrāk pat prātā neienāca, ka draugam dibenā kaut ko var iebāzt. Lielākais uz ko viņi bija spējīgi, piekārt uzjautrinošu ģīmīti uz svešas muguras vai no aizmugures draugam uzlikt radziņus. Vienalga, kaut arī līdzīgi jocīgi bija starp pusaudžiem, bet ne mazuļiem. Pie tam, tā ir nopietna interešu sfēras bremsēšana, homoseksualitātes tieksmju veicināšana. Es kaut kā neatceros, ka paši lielākie puiseļi-rakari darītu kaut ko tamlīdzīgu. Jebkurā gadījumā, viņi ir pusaudži, nevis pirmsskolas vecuma bērni, kas varēja kaķim zem astes iebērt piparus vai, teiksim, iesmērēt tur sinepes, bet lai sprastu dibenā kaut kādus priekšmetus, tas bija nedzirdēts.

- Jā, tā ir visu tabu graušana, iepriekš neredzēta un absolūti nepieļaujama mūsu kultūrai. Un ko Jūs teiksiet par valodas aizturi un vispār par bērnu – šādas kinoprodukcijas lietotāju, psihiskās attīstības atpalcību?

- Šeit es vēlos atsaukties uz vairākiem angļu un amerikāņu psihologu pētījumiem, kuri nodarbojas ar problēmbērniem, kas parādījušies pateicoties jaunajai multfilmu plejādei.

- Kad tas ir sācies?

Gadus desmit atpakaļ. Atcerieties multfilmu „Bivis un Batheds”, kuru rādīja MTV starptautiskajā telekanālā, mērķtiecīgi ieviešot roka-seksa-narkotiku kontrkultūras vērtības? Bivis un Batheds laikam ir pirmie personāži, kuri sāka pieradināt auditoriju pie mežonīgiem uzvedības modeļiem... Bet atgriezīsimies pie bērniem ar psihiskās attīstības aizturi. Viņi nespēj ar dzirdes palīdzību apgūt informāciju, cieš no runas un emociju aiztures. Rietumu zinātnieki ir atklājuši, ka tie ir tie bērni, kurus agrā bērnībā „audzinājis” televizors. Valodas eksperts Sallijs Vords (Lielbritānija) saka, ka pēdējos 20 gadus strauji ir palielinājies to bērnu skaits, kuri prot uztvert tikai vizuālo informāciju. Vārdi paiet viņiem secen. Skolā „teleaudzēkņi” izjūt lielas problēmas ar pierastās vizuālās uztveres nomainīšanu uz verbālo, jo viņus neapmāca televizors, bet gan dzīvs skolotājs. Un pie tā visa, viņiem ir jākomunicē ar citiem bērniem, kas viņiem ir ļoti grūti.

- Bet kā tieši pēdējās paaudzes multfilmas formē šādus bērnus?

- Vēlreiz vērsīsimies pie „Teletūbijiem”. Pieauguši cilvēki, kuri bija skatījušies šo seriālu,

nereti piegriezta uzmanību dīvainībām, kuras nekad agrāk multfilmās netika manītas. Pirmkārt, spēles epizodes tika rādītas divas reizes pēc kārtas (kas pats par sevi ir pārsteidzoši, sava veida „borēšana”!) Bet vēl laiku pa laikam „Teletūbijos” tiek demonstrēti multiplikācijas iestarpinājumi, kas nedēļas laikā atkārtojas vairākas reizes. Teiksim „Dzīvnieku gājiens”: uz ekrāna pēkšņi parādās dzīvnieki, pilnīgi dažādi, no dažādām dabas joslām: krokodili sajaukumā ar begemotiem, pingvīniem, strausiem. Viņi iet lēnām, karavānā, un viņu gājiens ekrānā ievelkas uz trijām-četrām minūtēm. Kino tas ir ļoti ilgs laiks. Vai cits iestarpinājums. Ekrānā lēnām virzās trīs kuģi. Nenotiek nekādas darbības, tie vienkārši ar kuģa priekšgalu šķeļ viļņus, apiet riņķi un dodas projām. Un vēl kāda raksturīga aina. Uz lauka vidū augošu koku pēc kārtas atlido piecpadsmit putni. Katrs viegli groza asti, apsēžas kokā un nekustas, precīzi kopējot iepriekšējo putnu kustības. Un tas atkal velkas pietiekami ilgi! Kas par dīvainībām? Nekad līdz šim kino nekas tamlīdzīgs nav bijis, un arī būt nevarēja tāpēc, ka tajā ir būtiska darbība, kurai ir jāatīstās...

- Un tai ir jābūt jēgpilnai...

Tieši tā! „Teletūbiju” autori Ens Buds un Elis Kāns saka, ka raidījumā ir izmantotas ārkārtīgi modernas zinātnes tehnoloģijas, kuras attīsta bērnus. Bet patiesībā iestarpinājumiem ir pavisam cita jēga, lai pieradinātu bērnus pie ekrāna. Turklāt pie briesmīgas, hipnotiskas pieradināšanas! Jo ekrāns ir gaišs. Tā mirdzēšanai, kuru cilvēks uztver, neņemot vērā savu gribu, ir noteikts ritms. Bet mirgojošā gaisma, ritms un noteiktā veidā piemeklēti trokšņi hipnotiski iedarbojas uz psihi. Rezultātā mazais cilvēciņš iekrīt transā un bez kritikas uztver visu to, kas nāk ārā no televīzijas ekrāna, piesaistoties tam. „Teletūbiju” ir pakāpeniska debīļa cilvēka veidošana, kurš sēdēs pie televizora ekrāna ar atvērtu muti, aprijot jebkuru informāciju.

- Iespējams, ka tieši ar ekrāna hipnotisko iedarbību var izskaidrot to faktu, ka pats bērns nespēj atrauties no televizora, bet, kad vecāki cenšas „kasti” izslēgt, kļūst nevaldāms, mežonīgi brēc, sāk kauties.

- Jā, tiešām šī atkarība līdzinās narkotiskajai. Bet narkotiku atņemšana izraisa asu reakciju.

- Un kādus vēl uzvedības modeļus ievieš „Teletūbijiem” līdzīgas multfilmas?

- Bērns kļūst neuzņēmīgs pret briesmām. Piemēram, visu trīs simts sešdesmit piecu sēriju garumā teletūbiju uz aicinājumu „Laiks gulēt!”, lec iekšā uz pakalna esošajā lūkā. Bet mazajiem skatītājiem šī lūka asociējas ar mājīgu māju, kurā mīt televaroņi. Tātad lūkas veidols tiek pozitīvi iezīmēts, un daļa īpaši iespaidojamu, kā arī ar noslieci uz riskantu uzvedību bērneļu, var sekot iemīļoto personāžu piemēram.

Bez tam, bērnu pieradina meklēt briesmas, modelējot riskantu uzvedību pat pilnīgi normālās standartsituācijās. Teiksim, teletūbiju šūpojas uz šūpolēm. Diktors aiz kadra saka: „Lalā šūpojas”. „Lalā” divreiz pašūpojās un nokrita. Piecēlās un atkal apsēdās uz šūpolēm. Atkal diktora balss: „Lalā šūpojas”. Teletūbiju atkal nokrīt. Un tā reizes sešas it kā ieborējot bērna galvā saikni starp jēdzieniem „šūpoles” un „krist”. Tad teletūbiju nedaudz šūpojas normāli, bet ideja, ka šūpošanās uz šūpolēm ir saistīta ar kritienu, bērnam paliks, un kad viņš pats apsēdīsies uz šūpolēm, ir pilnīgi iespējams, ka šī ideja var uzpeldēt. Jūs taču lieliski saprotat, ko cilvēkam nozīmē apstiprināts darbības veids. Rezultātā mazulis veiks netīšu kustību un arī nokritīs.

- Tikai tad viņš neiztik bez sekām, kā tas ir televaronim.

- Pilnīgi pareizi. Tādas pašas idejas tiek ieliktas mazuļu apziņā, kad teletūbiji spēlēja bumbu. Ekrānā nepārtraukti parādījās nemitīgas neveiksmes, netrāpījumi.

„Bet tas kā reize ir, lai novērstu reālas neveiksmes!” pateiks jums autori.

Pateikt var visu, ko vien sirds kāro. Taču mēs vēl neesam pavisam aizmirsuši normas un atceramies, ka bērnus no laika gala ir mācījuši ar POZITĪVIEM piemēriem. Negatīvus piemērus centās nerādīt, un svarīgākais, vienmēr sekoja morāle. Bet te ir vienkārši demonstrēšana, bez novērtējošiem komentāriem. Lai nu paši izdara secinājumus.

- Jā, tas ir viens no svarīgākajiem tā saucamajiem „nedirektīvas pedagoģijas” principiem: „Mēs sniedzam informāciju, bet bērns izdara brīvu izvēli”. Nereti starp dzīvi un nāvi, veselību un slimību.

- Bet, lūk, dzimumtieksmes aiztures likvidēšana „Teletūbijos”. Jau nevis multiplikācijas, bet dokumentāli kadri, kas uzņemti kaut kādā afrikāņu vēstniecībā. Nēģeru ģimenīte dejo lambadu. Trīs līdz četrus gadus veciem bērniem bez šaubām ir ļoti nepieciešama tik super seksuāla deja, kur notiek rīvšanās ar vēderiem, pēcpusēm, kur izkārtojas saldkaislās ķēdītēs... Iedomājieties pie kā tas novedīs, kad bērni sāks atkārtot redzēto. Vēl bija epizodes, kurās puisīši – teletūbiji apģērba meiteņu kleitīņas un nevēlējās tās noģērbt. Bet citi teletūbiji atzina viņu rīcību sakot, ka tas ir labi, ka viņš ir „kā meitene”.

- Tātad tika programmēti dzimumorientācijas traucējumi?

- Jebkurā gadījumā, tas ir mēģinājums atkāpties no normas. Jo zēni vispār ļoti reti tiecas apģērbt meiteņu drēbes. Bet, ja arī pēkšņi apģērbj, tad apkārtējie saka: „Priekš kam? Velc nost! Tu taču neesi meitene!” Bet te kā reiz otrādi. Vēlreiz vēlos atzīmēt, ka „Teletūbijos” nebija nekā lieka, nekā nejauša. Pilnīgi visas sērijas bija apdomātas un rūpīgi izveidotas. Kā, protams, arī citās līdzīgās multfilmās. Piemēram, „Simpsoni” ir virzīti uz deviantu* attiecību ieviešanu ģimenē, un jūs, iespējams ziniet, ka vecāki pat ir vērsušies tiesā...

- Lūdzu, pastāstiet par to nedaudz izsmeļošāk.

- Gadus trīsdesmit vecs cilvēks pamanīja, ka viņa ārkārtīgi jaukais septiņgadīgais bērns pēkšņi sāka uzvesties drausmīgi: metās ar lellēm uz mammu, runāja riebeklības. Tēvs nevarēja saprast, kas par lietu, kamēr viņa draugs pateica: „Klau, viņš taču precīzi atkārtō to, ko rāda multfilmā par Simpsoniem!” Un patiešām, zēns divreiz dienā, no rīta un vakarā, skatījās šo multfilmu seriālu. Bet tēvam pat prātā neienāca, ka bērnu multfilmā var būt kaut kas kaitīgs. Sašutis viņš vērsās tiesā pret PEH-TV kompāniju, kura rāda „Simpsonus”. Kompānija sāka izvairīties sakot, ka tēvs pats ir vainīgs, jo tā neesot bērnu multfilma. Kā izrādās, pēc likuma katrai telekompānijai tiek noteikts, ka diezgan liels ētera laiks ir jādod bērnu filmām. Bet PEH-TV neko izņemot „Simpsonus” bērniem nerādīja. Tāpēc šeit iespējams, ka izgrozīties neizdosies.

- Kas „Simpsonos” ir kaitīgs?

- Kā jums patiks šādi teksti? Dēls uz mātes lūgumu kaut ko izdarīt atbild: „Pati dari, vecā patauza!” Vecīši, piemēram, vecaistēvs Simpsons parādīti kā idioti. Par vecumu, nespējību, slimībām smalki un visai asprātīgi (!), kas ir visdrausmīgākais, ņirgājas. Tad bruņurupucis aizstiepj vecīša zobu protēzi, un nabadziņš nevar to noķert, tad viņa deguna priekšā durvis aizcērt paša dēliņš. Šeit pilnībā tiek sagrautas bērnu un vecāku attiecību normas. Patiesībā normālā sabiedrībā nav pieņemts tā uzvesties!

- Un tā saucamās multfilmas varoņi nekādi netiek sodīti?

- Nē, protams. Tieši pretēji, viss ir ļoti mīļi un jautri, „forši”. Tāds savdabīgs „melns humors”. Bet, lūk, cita manipulācija ar bērna apziņu. Pazīstama psiholoģe M.Kurtiševa no Pēterburgas stāstīja par nesenajiem atgadījumiem, kad pirmskolas vecuma bērni rotaļu laukumā cietsirdīgi un bez jebkāda iemesla piekāvuši gadu vecus bērnus.

- Mazuļus?? Bet kādēļ?

- Tāpēc, ka naidis pret mazuļiem tagad arī tiek iedvests no teleekrāniem. Atcerieties kaut vai multfilmu „Rugrats”. Mazuļi tiek parādīti kā pretīgi, riebīgi radījumi ar milzīgām, uzblīdušām galvām uz kurām kā uz izplūkātām vistām karājas reti mateļi. Briesmīgs skats, un šie multiplikācijas varoņi dara kaut kādas briesmīgas nejēdzības. Bet tā kā reāliem mazuļiem ir visas tās pašas ārējās pazīmes, pirmsskolniekam rodas divējāda asociatīva saikne: pārņemšana no monstrolajiem multiplikācijas „bērneliem” uz reāliem mazuļiem, kurus viņš redz pastaigas laikā. Un rodas doma, ka viņus vajag sist, jo tie ir briesmoņi.

- Mūsdienu kultūrā vispār ārkārtīgi daudz pūļu tiek pielikts, lai radītu riebumu pret bērniem. Tāda slēpta „ģimenes plānošana”, ja?

- Jā, ģimenes iekšējās saiknes graušana vistiešākajā veidā ir saistīta ar dzimstības ierobežošanas ideoloģiju, tas ir vienots komplekss.

Pusaudžu vecāki nemitīgi žēlojas par savu atvašu nesagraujamo cinismu. Turklāt bieži vien tie nav pamestie bērni, bet tieši pretēji, tie, par kuriem rūpējas, kuru dēļ daudz kas tiek ziedots. Pretī saņemot tikai briesmīgu nepateicību un kaut kādu neparasti noturīgu cinismu. Kā tas tiek ieaudzināts?

Ar tām pašām metodēm un līdzekļiem. Ciniskas uzvedības modelis tiek translēts caur daudzajām pusaudžiem domātajām amerikāņu filmām. „Amerikāņu pīrāgs” (American Pie), „Kaut kas ass biksēs”... Simtiem filmu veido personību, negatīvi mainot izpratni par visām dzīves jomām, tai skaitā pašām intīmākajām, pašām smalkākajām. Cilvēks izaug it kā iztēsts no pagales: aprobežots, rupjš dzīvnieks.

- Ko Jūs teiksiet par „Sezama ielu”? Šo seriālu arī skatījās liels daudzums mazuļu. Vienā piemaskavas bērnodrāzā es redzēju pat lielus personāžus no „Sezama ielas”, kuri tika izmantoti mācību nodarbībās. Apmierinātās audzinātājas teica, ka bērni ar prieku pieslēdzas šādām rotaļu metodikām.

- Bērni vispār labprāt rotaļājas ar pieaugušajiem, tā kā tas nav arguments. „Sezama ielā” ir tie paši principi: deviantas un neveiksmīgas uzvedības propaganda. Bez tam, personāži ir īpaši kroplīgi un pretīgi. Kam tas ir vajadzīgs? – Lieta ir tajā, ka bērns identificējas ne tikai ar personāža uzvedību. Bērnu atdarināšanas mehānismi ir reflektori un smalki, kas ļauj uztvert niecīgākās emocionālās izmaiņas, mazākās mīmikas grimases. Paskatieties uzmanīgi uz māti ar gadu vecu mazuli, un jūs pamanīsiet starp viņiem mīmikas līdzību. Bērni mācās uz atspulgu spoguļiem, tai skaitā atdarinot tuvinieku, iemīļoto televaļņu mīmiku. Bet „Sezama ielas” briesmoņu sejas ir viena par otru riebīgākas: trulas, ļaunas vai neprātīgas. Kad bērns sevi identificē ar šādu personāžu, viņa iekšējā pašsajūta atbilst viņa sejas izteiksmei. Un mazulis sāk uzvesties atbilstošā veidā: nav iespējams pārņemt ļaunu mīmiku un dvēselē palikt par labulīti, pārņemt bezjēdzīgo zobu atņirgšanu un censties „grauzt zinātnes granītu”.

- Bet kādēļ bērnus pievelk visas šīs riebīgās filmas, multfilmas, datorspēlēs? Jo ar tām sasirgst pat bērni

no inteligentām ģimenēm, kas ar labā paraugiem, īstu mākslu ir pazīstami jau kopš bērnības.

- Psihologijas zinātņu ārstē, profesore L. Matvejeva no MGU (Maskavas valsts universitāte) veica šādu eksperimentu. Jauniem cilvēkiem, skatoties dažādas filmas, rokās tika iedoti devēji un īpaši interesantos momentos lūdza piespiest pogu. Rezultāts bija apbrīnojams. Izrādās, skatītājiem vienādi interesē gan šaušanas epizodes deniņos vai galvas nociršana, gan skūpstīšanās un uzvarējušā varoņa uzrāpšanās klintī, no kuras paveras brīnišķīgs skats. Tātad cilvēkiem vienādi interesē gan skaistais, tā arī briesmīgais. Tas stimulē, kutina nervus.

Kad šāda stimulācija sāk palikt ierasta, patīkama, cilvēks vairs nespēj bez tās iztikt. Bet no citas puses, tagad viņš uztver tikai tādu stimulāciju, vairs nespējot tikt skaidrībā ar smalkākām jūtām, tādām, kādas ir vecajās klasiskajās filmās. Tāpēc spēcīga stimulēšana ar seksu, vardarbību, riebumu un sadismu kļūst viņam par normu. Bet viss pārējais aiz viņa uztveres sliekšņa ir kā klasiskā mūzika nejēgam.

- Kādēļ ir jāreklamē devianta, robežas pārkāpjoša uzvedība?

- Tā ir Rietumu civilizācijas ideoloģijas daļa. To, ko patreiz ir pieņemts saukt par globālu (tas ir dēmonisku) projektu. Globālisti uzskata, ka planētas resursi ir ierobežoti, bet cilvēku ir pārāk daudz un viņus nepieciešams „samazināt”, pēc iespējas mazāk pielietojot atklātu vardarbību. „Smadzeņu skalošanas” tehnoloģijas ir izdomātas sen, bet tagad tās tiek pilnveidotas. Viena par idiotiem padarītā jaunatnes daļa veiks noziegumus, un tās locekļus varēs iesēdināt cietumā. Rezultātā manipulatori tiks atbrīvoti no dumpja, kura vadītāji varētu būt drošsirdīgās, enerģiskās, kaislīgās personības.

Cita sabiedrības daļa varētu dzīvot mierīgi ar ģimenēm un audzināt bērnus. Bet, tā kā bērnu dzimšanu globālā sabiedrībā vajag ierobežot, jauniešiem tiek ieaudzināta nepatika pret bērniem, bet homoseksuālisms un lesbisms tiek uzskatīti par normu un slavēti. Tagad dzimuminstinktus var apmierināt bez „nevēlamas grūtniecības”. Bet trešā cilvēku grupa ar pavērtu muti un tekošu siekalu sēdēs ekrānu priekšā. Tos vadīt būs visvieglāk.

- Bet kāpēc veidot neveiksminieku kompleksu?

- Bet kam tad tirgos narkotikas? Tā taču ir viena no zelta ienākumu dzīslām „jaunās brīnišķīgās pasaules” radītājiem.

Neveiksminieks ir neapmierināts ar savu dzīvi, ar tieksmi iekrist depresijā. Bet te viņam pakalpojot pabāž zem deguna „zāles”. Jo narkotikas taču tiek pasniegtas kā līdzeklis pret depresiju. Un tiešām tās uz brīdi ļauj uzmundrināties. Taču pēc tam depresija pieņemsies ar jaunu spēku, bet var taču pieņemt jaunu dozu un atkal atžirgt. Visas trīs augstākminētās cilvēku grupas ir narkomānu kandidāti. Cilvēks, kurš pārkāpj sabiedrības normas, ir dziļi nelaimīgs. To lieliski parādīja Dostojevskis savā romānā „Noziegums un sods”.

Starp homoseksuāļiem un lesbietēm ir PATS LIELĀKAIS NARKOMĀNU SKAITS. Bet trešās grupas pārstāvjiem – tiem, kuriem tek siekala, ir elementāri nopūderēt smadzenes pasakot, kā vēl nesen tika runāts ASV, ka narkotikas ir lielisks līdzeklis, lai pastiprinātu dzimumaktivitāti vai personīgo izaugsmi. Narkotikas pakāpeniski kļūst par rietumu sabiedrības normu. Līdz pat 60% Anglijas, Francijas, Spānijas, Holandes vīriešu dzimtas iedzīvotāju no 16 līdz 25 gadiem ir pamēģinājuši narkotikas. Ne par velti arī mūsu valstī nepārtraukti notiek sarunas par narkotiku legalizāciju. Vispārībā narkotikas ir ārkārtīgi efektīvs ierocis, sava veida dusts, ar kuru tiek nokaisīta sabiedrība, lai „liekie” cilvēki izmirtu paši par sevi.

- Ko pie izveidojušās realitātes var darīt vecāki un sabiedrība?

Bez šaubām ir nepieciešams pieprasīt valstij ieviest cenzūru kino un televīzijas produkcijai bērniem. Citādi mēs iegūsim VESELU PAAUDZI MORĀLU UN FIZISKU KROPLU. Bet pārliecināt savu atbildību uz valsti arī nevajag. Vecākiem ir jāsaprot, ka bērniem skatīties šādas multfilmas, bojevikus un tamlīdzīgas lietas nedrīkst. Kategoriski!

- Bet spēlēt datorspēles?

-Arī, tāpēc, ka viss multfilmās un filmās esošais „džentelmeņa komplekts” ir arī datorspēlēs. Izņēmumu ir visai maz. Diemžēl es tajā esmu pārliecinājies ar savu personīgo vecāka pieredzi. Ko mēs zinājām par datorspēlēm desmit gadus atpakaļ, kad mans dēls bija pusaudzis? – Neko. Mums sapūderēja smadzenes, ka mūsu bērns būs attīstīts, intelektuāls. Patiesībā vairums no spēlēm dod tādas uzvedības modeļus, pēc kuru apgūšanas bērns kļūst pilnīgi depresīvs tāpēc, ka viņš nepārtraukti pārkāpj morāles normas. Ir tādas datorspēles, kurās pēc izvēles tiek piedāvāti dažādi uzvedības modeļi. Teiksim uzdevums iziet no mājas un nopirkt maizi. To var izdarīt normālā veidā, bet var pa ceļam nogalināt kaimiņu, pačurāt uz pazīstamu sievieti, aplaupīt veikalu, izmētāt visus produktus... Daudzi bērni, paspēlējuši šādas spēles, izvēlas sev nikus – pseidonīmus apzīmējošus briesmīgus personāžus: „mēsls” vai „nelietis”, vai „idiots”.

Viņiem sajaucas sapratne par labo un sliktu, mainās pasaules skatījums. Es jau nerunāju par datoratkarību, kas padara cilvēku par vergu. Tā līdzinās narkotisko vielu atkarībai, un no tās ir grūti izvairīties. Aizraujoties kādreiz septītajā klasē ar datorspēlēm, mans dēls pēkšņi sāka visu zīmēt brūnā krāsā. Es vēl toreiz nezināju, ka tā ir dziļākās depresijas pazīme. Pēc tam gan man izdevās viņu izārstēt, bet kādas būs turpmākās sekas? Kad es nesen rakstīju zinātnisku rakstu par datorspēlēm, man nācās pārskatīt daudzus spēļu sižetus. Tur bija tādi, no kuriem daudziem vecākiem kļūtu slikti. Iemācīties drukāt un lietot internetu var pāris mēnešu laikā. Tādēļ pilnīgi nav nepieciešams stundām spēlēt spēlītes, kas kropļo personību un izbrādā dvēseli.

Materiāls no mājas lapas: <http://www.portal-slovo.ru/>

„...Laikmets, kurā mēs dzīvojam, ir ļoti bīstams, jo sabiedrību pārvalda dēmoni un rakšasi”.
„Šrīmad Bhāgavata”, 7.3.14, kom.

*Devianta uzvedība – ir uzvedība, kura neatbilst noteikumiem un normām, noteiktām sabiedrībā oficiālā kārtā vai tradicionāli. Devianta uzvedība izpaužas alkoholisma, dzeršanas, bezpajumtniecības, narkomānijas, nepilngadīgo noziedzības formās. Devianta uzvedība visbiežāk parādās tām personām, kuri auga nelabvēlīgās ģimenēs, sociālās apstākļos, personām, kuriem vecāki ir alkoholiķi vai personām, pret kurām ģimenē tika pielietota vardarbība.

Devianta uzvedība pastiprinās sociālas spriedzes apstākļos, stresa vai strīda situāciju ģimenē rezultāta, mācības iestādē, vienaudžu kolektīvā un tt.

Deviantas uzvedības izpausmes formas: noziedzība, alkoholisms, narkomānija, suīcīds vai tā mēģinājums, prostitūcija, adiktīvas formas (kaitīga tiekšanās pie kaut kā kaitīga)